

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fikrî” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Akıl, İdrak veya Fikir

Atmani Atmani Atmani'ye

Soru:

Esselamu Aleykum faziletli Şeyhimiz: Düşünme metodunda, ön görüşler ile ön bilgiler arasındaki fark; fikrin, idrakin veya fikrin, vakıa, duyu, ön bilgiler ve bağlantı kurmak için sağlam bir beyin gibi dört bileşenden oluştuğu bilinmekle birlikte, vakıanın yorumlanmasıyla ilgili ön görüşler ile ön bilgiler arasındaki fark nedir?

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

1- Soruda da geçtiği gibi akıl, idrak veya fikir, vakıanın duyular vasıtasıyla, bu vakıayı açıklayan ön bilgilerle birlikte dimağa/beyine nakledilmesidir... Yani akli sürecin tamamlanabilmesi için şu dört unsurun bir arada bulunması gerekir: Vakıa, vakıanın ihsası (duyular), bağlantı kurmak için sağlam bir dimağ-beyin, vakıa veya onunla ilgili ön bilgiler...

2- İnsanın bu dünya üzerinde düşünebilmesi için Allah Subhanehu Adem Aleyhisselam'a, yeryüzünde düşüncenin konusu olarak cereyan eden vakıaları açıklayan ön bilgileri vermiştir... Nitekim Şahsiyetin 3. cildinde şöyle geçmektedir:

[Allahu Teala'nın şu kavline gelince: وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا “(Allah) Adem'e isimlerin hepsini öğretti.” [Bakara 31] Allahu Teala'nın bu sözünden kastedilen diller değil, eşyaların anlamlarıdır. Yani Allahu Teala, eşyanın hakikatlerini ve özelliklerini öğretmiştir. Yani eşya hakkında hüküm vermek için kullanacağı bilgileri vermiştir. Zira vakıayı hissetmek, hakkında hüküm vermek ve hakikatini idrak etmek için tek başına yeterli değildir. Bilakis vasıtasıyla vakıanın tefsir edildiği öncül bilgiler de kaçınılmazdır. Allahu Teala, Âdem Aleyhisselam'a isimleri yani eşyanın anlamlarını öğretmiştir. Böylece ona, hissettiği eşya hakkında kendisi ile hüküm verebileceği bilgileri vermiştir...] Bitti.

3- Ardından Allah'ın Adem'e verdiği ön bilgilerle meydana gelen ilk düşünceden beri fikirler ortaya çıkmış ve birbirini takip etmiştir; sonra ön bilgileri, düşüncenin konusu olan vakıayı, onunla birlikte bulunan diğer iki unsurla (beyin ve duyular) yorumlamak için kullanmış ve hayat, geniş düşünce alanlarıyla dolup taşmaya devam etmiştir... Dolayısıyla insanın ilk düşünme eyleminin meydana gelme keyfiyetini doğru bir şekilde idrak etmesi, kaçınılmaz olarak Allah Subhanehu'ya imana yol açacaktır. Bu nedenle yaratıcının varlığını inkâr eden kâfir hareketler, akli veya fikri ön bilgileri bırakarak tanımlamaktadırlar! Oysa vakıa hakkındaki düşüncenin, vakıayı tefsir eden ön bilgiler olmadan oluşması imkansızdır ve bu, kesinlikle bilinmelidir. Ancak komünistler gibi kâfir akımlar, bu hayatta ilk düşüncüyü yaratmak için Âdem Aleyhisselam'a ön bilgileri veren ve sonra düşünme sürecini devam ettiren bir yaratıcıya inanmalarına yol açmaması için ön bilgileri inkâr etmişlerdir. Çünkü beyin ile vakıanın hissedilmesi, düşünceye konu olan vakıayı yorumlayacak ön bilgiler olmaksızın bir düşünce üretmez. Zira salt histen düşünce meydana gelmez. Salt histen sadece his ortaya çıkar. Zira his artı his artı milyon kere his eşittir yine histir. Hissetme sayısı ne kadar çoğalırça çoğalsın sonuç değişmediği gibi sadece histen de düşünce oluşmaz. Bilakis İnsanda düşüncenin oluşması için insanın, hissettiği madde aracılığıyla yorum yapabilmesine imkân verecek olan ön bilgilere sahip olması gerekir. Sonra fikirler birbirini takip eder, özellikle ilk düşünce, Âdem Aleyhisselam'a ön bilgileri veren Allah'a iman etmeye yol açar...

4- Bu, ön bilgiler hakkındaydı. Ön görüşlere gelince; bunlar, ister fikri amelle yapması ve vakıa üzerine hüküm vermesi şeklinde olsun, isterse bu hükümleri başkalarından almak, okumak ve benzeri yolla telakki etmek şeklinde olsun daha önce insandan sadır olan vakıaya ilişkin hükümlerdir... Yani ön görüşler, vakıa hakkındaki fikirlerdir.

5- Hakeza ön bilgiler ile ön görüşler arasındaki fark, iki ana bölümde özetlenebilir:

Birincisi: Ön görüşler, insandaki ön fikirler olup ister külli, ister cüzî olsun hakkında araştırma yapılan vakıa üzerindeki hükümdür. Ön bilgilere gelince; o, üzerine hüküm vermeksizin kendisiyle vakıanın yorumlanabildiği şeylerdir, yani sadece onu yorumlamak içindir. Dolayısıyla o, onsuz düşüncenin gerçekleşmediği düşünme faktörlerinden biridir.

İkincisi: Ön görüş, hakkında düşünmenin amaçlandığı vakıa hakkındaki önceki hükümdür. Yani bu, düşünürün nazarında doğru hükmü bulmak içindir. Bu nedenle düşünme eyleminde kullanılması doğru değildir. Dolayısıyla ön görüşün düşünceye müdahalesini engelleyip sadece ve sadece bilgiler kullanılır. Zira şayet ön görüş kullanılırsa, yanlış kavramaya yol açabilir; ön görüşler, bilgilere zaman zaman musallat olduklarından bu bilgiler yanlış yorumlanabilir ve dolayısıyla idrak etmede hataya düşülebilir. Bu yüzden ön görüşler ile ön bilgileri dikkatle ayırt etmek ve düşünme eyleminde sadece bilgileri kullanıp ön görüşlerden uzak durmak gerekir ... Nitekim Tefekkür Kitabı'nın 28. sayfasında şöyle geçmektedir: (Ancak aklî metodu tanımlarken bir şey hakkındaki öngörüşler veya onunla ilgili şeyler ile ön bilgiler veya onunla ilgili şeylerin arasını ayırmak gerekir. Zira aklî metotta esas olan, maddeyle ilgili herhangi bir öngörüşün veya ön görüşlerin değil, aksine ön bilgilerin var olmasıdır. Burada önemli olan görüşlerin değil, bilgilerin varlığıdır...)

6- Yukarıda geçenleri açıklığa kavuşturmak için iki örnek verelim:

a- Aramızda bulunan herhangi bir insanı ele alalım. Bu kişiye Süryanice bir kitap verelim ve bu kişi, Süryanice ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip olmasın. Kişinin hissini, görme ve dokunma duyuları aracılığıyla kitaptaki yazılara yöneltelim. Bu işlemi milyonlarca kez tekrarlayalım. Böyle bir durumda kişinin Süryanice ile ilgili bilgi sahibi olmasını sağlayacak bir tek kelime bile bilmesi mümkün değildir. Oysa kendisine Süryanice hakkında birtakım direkt veya dolaylı bilgiler verildiği zaman, düşünmeye başlayacak ve kitabın muhtevasını algılayabilecektir. Bu durum sadece dillere has bir özelliktir denemeyeceği gibi, dilin insanlar tarafından ortaya konduğu, dolayısıyla bir dili bilmek için o dille ilgili ön bilgilere sahip olmanın şart olduğu da ileri sürülemez. Çünkü amaçlanan ister bir hüküm ortaya koymak ister bir göstergeyi veya hakikati anlamak olsun konu, aklî bir eylemle ilgilidir. Aklî eylem ise tüm unsurlarda aynı işlevi görür...

b- Siyasi bir konuyu araştırmak ve o konuda doğru görüşe ulaşmak istediğinizde; örneğin konu, Türkiye'nin Libya'daki olaylara müdahale etmesi, paralı asker göndermesi, Serrac'a ve ulusal mutabakat hükümetine silah ve bilgi desteği vermesi olsun... Orada Erdoğan'ın ulusal mutabakat güçlerine verdiği desteğin, Müslümanlara olan sevgisinden ve Libya halkına olan ilgisinden dolayı olduğuna dair bir ön görüş vardır; çünkü o, silahlı İslami hareketleri destekliyor ve onlara destek veriyor ve benzerlerini yapıyor... Bu görüş, araştırmak istediğiniz konuyla ilgili bir hüküm olup sadece o konu hakkında ön bilgi değildir; dolayısıyla araştırmamanın sıhhati, bu ön görüşten vazgeçmenizi, konuyu mevcut siyasi deliller çerçevesinde, objektif bir çalışma ile incelemenizi gerektirmektedir... Ardından konu hakkında doğru görüşe ulaşabilirsiniz.

Umarım bu açıklama yeterli olmuştur. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah'tır.

Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 04 Ramazan 1442
M. 16/04/2021

Cevaba, Emir'in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4115/>